

การศึกษาวิเคราะห์และประเมินความเสี่ยงศัตรูพืชขององุ่น นำเข้าจากประเทศอินเดีย

Study on Pest Risk Analysis for the Importation of Grape from India

อลงกต โพธิ์ดี สุคนธ์ทิพย์ สมบัติ ณีฎฐพร อุทัยมงคล วลัยกร รัตนเดชากุล
อดุลย์รัตน์ แคล้วคลาด
กลุ่มวิจัยการกักกันพืช สำนักวิจัยพัฒนาการอารักขาพืช

บทคัดย่อ

การวิเคราะห์ความเสี่ยงศัตรูพืชขององุ่นนำเข้าจากประเทศอินเดีย ดำเนินการระหว่างเดือนตุลาคม 2551 -กันยายน 2552 ณ กลุ่มวิจัยการกักกันพืช สำนักวิจัยพัฒนาการอารักขาพืช เพื่อทราบชนิดศัตรูพืชที่อาจติดมากับผลสดองุ่นนำเข้าจากประเทศอินเดีย และกำหนดมาตรการจัดการความเสี่ยงศัตรูพืชที่เหมาะสม ผลการวิเคราะห์ความเสี่ยงศัตรูพืชข้อมูลศัตรูพืชขององุ่นจากการศึกษารวบรวมรายงานจากทั่วโลกมีศัตรูพืชขององุ่นรวมทั้งสิ้นจำนวน 373 ชนิด ซึ่งเป็นศัตรูพืชขององุ่นที่มีรายงานในประเทศอินเดียจำนวน 114 ชนิด แบ่งเป็น แมลง 50 ชนิด ไร 9 ชนิด ไล้เดือนฝอย 20 ชนิด เชื้อรา 21 ชนิด แบคทีเรีย 4 ชนิด ไวรัส 7 ชนิด และวัชพืช 3 ชนิด สำหรับศัตรูพืชขององุ่นที่มีรายงานในประเทศไทยพบจำนวน 58 ชนิด แบ่งเป็น แมลง 28 ชนิด ไร 6 ชนิด ไล้เดือนฝอย 12 ชนิด เชื้อรา 5 ชนิด แบคทีเรีย 3 ชนิด ไวรัส 2 ชนิด และวัชพืช 2 ชนิด ซึ่งจะนำไปวิเคราะห์ในขั้นตอนต่อไป

คำนำ

จากการที่ประเทศไทยเข้าเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลก (World Trade organization, WTO) ทำให้ประเทศสมาชิกต้องปฏิบัติตามข้อตกลงว่าด้วยการใช้มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Agreement of Application of Sanitary and Phytosanitary Measures, SPS Agreement) ซึ่งเป็นมาตรการในการปกป้องชีวิตมนุษย์ สัตว์และพืช จากสิ่งปนเปื้อน สารพิษ หรือเชื้อโรคที่มีพืชหรือสัตว์เป็นตัวนำ เพื่อป้องกันหรือจำกัดความเสียหายอันเนื่องศัตรูพืชที่อาจติดมากับสินค้าเกษตรนำเข้า สามารถเจริญเติบโต และแพร่กระจายออกไปได้ ดังนั้นประเทศผู้นำเข้าจึงจำเป็นต้องมีการใช้เทคนิคและวิธีการที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับตาม

สากลประเทศ โดยต้องมีการทำการวิเคราะห์ความเสี่ยงศัตรูพืชเพื่อป้องกันหรือกำจัดความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น ต้องมีการวิเคราะห์ความเสี่ยงศัตรูพืชของสินค้าเกษตร โดยใช้เทคนิคและวิธีการที่เหมาะสม ที่พัฒนาโดยองค์ระหว่างประเทศ

องุ่น มีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Vitis vinifera* Linn. จัดอยู่ในวงศ์ Vitidaceae ปัจจุบันผลสดองุ่นจากทุกแหล่งจัดเป็นสิ่งต้องห้ามตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดพืช และพาหะจากแหล่งที่กำหนดเป็นสิ่งต้องห้าม ข้อยกเว้น และเงื่อนไขตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2550 การอนุญาตนำเข้าเพื่อการค้าจำเป็นต้องผ่านกระบวนการวิเคราะห์ความเสี่ยงศัตรูพืชและกำหนดเงื่อนไขการนำเข้าเสียก่อน จากการศึกษารวบรวมข้อมูลศัตรูพืชในเบื้องต้นปรากฏว่า มีศัตรูพืชร้ายแรงหลายชนิดที่ยังไม่มีรายงานในประเทศไทย ซึ่งศัตรูพืชเหล่านี้มีโอกาสที่จะติดเข้ามาพร้อมกับผลสดองุ่นนำเข้าได้ หากประเทศไทยไม่มีมาตรการสุขอนามัยพืชที่เข้มงวดแล้ว อาจก่อให้เกิดปัญหาของศัตรูพืชหลายชนิดที่ไม่เคยพบในประเทศติดมากับสินค้าที่นำเข้า เกิดการแพร่กระจายและเพิ่มปริมาณจนเกิดเป็นการระบาดของศัตรูพืชชนิดใหม่ขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้เกิดผลเสียต่อเศรษฐกิจของประเทศอย่างใหญ่หลวง ดังนั้นจึงได้ดำเนินการวิเคราะห์ความเสี่ยงศัตรูพืชขององุ่นนำเข้า (เฉพาะผลสดเพื่อบริโภค) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้รายชื่อศัตรูพืชที่มีศักยภาพในการเป็นศัตรูพืชกักกัน และกำหนดมาตรการจัดการความเสี่ยงศัตรูพืชที่เหมาะสมสำหรับการนำเข้าผลสดองุ่นจากประเทศอินเดีย เพื่อใช้เป็นข้อมูลทางวิทยาศาสตร์สนับสนุนในการประกาศทบทวนมาตรการทางสุขอนามัยพืชสำหรับการนำเข้าองุ่นจากประเทศอินเดีย

วิธีดำเนินการ

อุปกรณ์

1. เอกสารงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ ตำราวิชาการ วารสารวิชาการ รายงานการประชุม และสัมมนาทางวิชาการ
2. มาตรฐานนานาชาติสำหรับมาตรการสุขอนามัยพืช (International Standards for Phytosanitary Measures: ISPM) ฉบับที่ 2 เรื่อง คำแนะนำสำหรับการวิเคราะห์ความเสี่ยงศัตรูพืช
3. มาตรฐานนานาชาติสำหรับมาตรการสุขอนามัยพืช ฉบับที่ 11 เรื่อง การวิเคราะห์ความเสี่ยงศัตรูพืชกักกันรวมถึงการวิเคราะห์ความเสี่ยงทางสภาพแวดล้อม
4. คู่มือสำหรับการวิเคราะห์ความเสี่ยงศัตรูพืช ตามแนวทางของอนุสัญญาอารักขาพืชระหว่างประเทศ (IPPC: International Plant Protection Convention)

วิธีการ

การวิเคราะห์ความเสี่ยงศัตรูพืชประกอบด้วย 3 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเริ่มต้นวิเคราะห์ความเสี่ยงศัตรูพืช (Stage 1: Initiation of Pest Risk Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินความเสี่ยงศัตรูพืช (Stage 2: Pest Risk Assessment)

ขั้นตอนที่ 3 การจัดการความเสี่ยงศัตรูพืช (Stage 3: Pest risk management)

เวลาและสถานที่

เวลา เดือนตุลาคม 2551 ถึงเดือนกันยายน 2553

สถานที่ กลุ่มวิจัยการกักกันพืช สำนักวิจัยพัฒนาการอารักขาพืช

ผลและวิจารณ์ผลการทดลอง

ในปี 2551 ดำเนินการวิเคราะห์ความเสี่ยงศัตรูพืชผลการดำเนินงานดังนี้ การเริ่มต้นวิเคราะห์ความเสี่ยงศัตรูพืชเนื่องมาจากการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายด้านกักกันพืช โดยกำหนดให้ผลสดองุ่นมีสถานภาพเป็นสิ่งต้องห้าม (ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดพืช และพาหะจากแหล่งที่กำหนดเป็นสิ่งต้องห้าม ข้อยกเว้น และเงื่อนไข ตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2550) และตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ.2507 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติกักพืช (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติกักพืช (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2551 การนำเข้าสิ่งต้องห้ามเพื่อการค้าจำเป็นต้องผ่านการวิเคราะห์ความเสี่ยงศัตรูพืชและกำหนดเงื่อนไขการนำเข้าเสียก่อน ดังนั้นจึงได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ความเสี่ยงศัตรูพืชขององุ่นนำเข้าจากประเทศอินเดียเพื่อทราบชนิดศัตรูพืชกักกันและกำหนดแนวทางหรือมาตรการจัดการความเสี่ยงศัตรูพืชที่เหมาะสมเพื่อป้องกันศัตรูพืชร้ายแรงที่อาจติดมากับผลสดองุ่นนำเข้า และเส้นทางที่ศัตรูพืชจะติดเข้ามาคือผลสดองุ่นที่นำเข้ามาจากประเทศอินเดียเพื่อการบริโภค

ผลการสืบค้นข้อมูลศัตรูพืชจากเอกสารวิชาการและจากการวิเคราะห์ความเสี่ยงศัตรูพืชของต่างประเทศได้ข้อมูลศัตรูพืชขององุ่นจากการศึกษารวบรวมรายงานจากทั่วโลกมีศัตรูพืชขององุ่นรวมทั้งสิ้นจำนวน 373 ชนิด เป็นแมลง 166 ชนิด ไร 22 ชนิด ไวรัส 23 ชนิด ไวรอยด์ 1 ชนิด แบคทีเรีย 13 ชนิด เชื้อรา 51 ชนิด ไล้เดือนฝอย 42 ชนิด ไฟโตพลาสมา 6 ชนิด และวัชพืช 49 ชนิด ซึ่งเป็นศัตรูพืชขององุ่นที่มีรายงานในประเทศอินเดียจำนวน 114 ชนิด แบ่งเป็น แมลง 50 ชนิด ไร 9 ชนิด ไล้เดือนฝอย 20 ชนิด เชื้อรา 21 ชนิด แบคทีเรีย 4 ชนิด ไวรัส 7 ชนิด และวัชพืช 3 ชนิด สำหรับศัตรูพืชขององุ่นที่มีรายงานในประเทศไทยพบจำนวน 58 ชนิด แบ่งเป็น แมลง 28 ชนิด ไร 6 ชนิด ไล้เดือนฝอย 12 ชนิด เชื้อรา 5 ชนิด แบคทีเรีย 3 ชนิด ไวรัส 2 ชนิด และวัชพืช 2 ชนิด

สำหรับการวิเคราะห์ความเสี่ยงศัตรูพืชขององุ่นนำเข้าจากประเทศอินเดียในขั้นตอนต่อไป
จะดำเนินการในปีต่อไป

สรุปผลการทดลอง

ผลการสืบค้นข้อมูลศัตรูพืชจากเอกสารวิชาการและจากการวิเคราะห์ความเสี่ยงศัตรูพืช
ของต่างประเทศได้ข้อมูลศัตรูพืชขององุ่นจากการศึกษารวบรวมรายงานจากทั่วโลกมีศัตรูพืชของ
องุ่นรวมทั้งสิ้นจำนวน 373 ชนิด เป็นแมลง 166 ชนิด ไร 22 ชนิด ไวรัส 23 ชนิด ไวรอยด์ 1 ชนิด
แบคทีเรีย 13 ชนิด เชื้อรา 51 ชนิด ไล้เดือนฝอย 42 ชนิด ไฟโตพลาสมา 6 ชนิด และวัชพืช 49 ชนิด
ซึ่งเป็นศัตรูพืชขององุ่นที่มีรายงานในประเทศอินเดียจำนวน 114 ชนิด แบ่งเป็น แมลง 50 ชนิด ไร 9
ชนิด ไล้เดือนฝอย 20 ชนิด เชื้อรา 21 ชนิด แบคทีเรีย 4 ชนิด ไวรัส 7 ชนิด และวัชพืช 3 ชนิด
สำหรับศัตรูพืชขององุ่นที่มีรายงานในประเทศไทยพบจำนวน 58 ชนิด แบ่งเป็น แมลง 28 ชนิด ไร 6
ชนิด ไล้เดือนฝอย 12 ชนิด เชื้อรา 5 ชนิด แบคทีเรีย 3 ชนิด ไวรัส 2 ชนิด และวัชพืช 2 ชนิด โดยจะ
นำไปวิเคราะห์ความเสี่ยงศัตรูพืชในขั้นตอนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- Anonymous. 1992. International Plant Protection Convention, 1992. FAO, Rome.
- Anonymous. 1996. Guidelines for Pest Risk Analysis, 1996. ISPM No. 2, FAO, Rome.
- Anonymous. 2004. Glossary of Phytosanitary terms, 2004. ISPM No. 5, FAO, Rome.
- Anonymous. 2004. Pest Risk Analysis for Quarantine Pests Including Analysis of
Environmental Risks Pest risk Analysis for Quarantine Pests, 2004. ISPM No. 11,
FAO, Rome.
- CAB International. 2007. Crop Protection Compendium 2007 Edition. (Computer
Program). CAB International. Wallingford, UK.